Събиране на доказателства

Словакия

1 Тежест на доказване

1.1 Какви са правилата във връзка с тежестта на доказване?

Правилото, съгласно което съдът събира доказателства по време на съдебни заседания, се основава на член 48, параграф 2 от Конституцията. Когато е уместно, е възможно да се поиска събирането на доказателства да се извърши от различен съд, или доказателствата могат да бъдат събрани извън съдебното заседание. Обикновено съдът уведомява страните в производството пет дни по-рано, че доказателствата ще бъдат събрани извън заседанието. Страните в производството имат правото да присъстват при подобно събиране на доказателства.

Страните за задължени да посочат доказателствата, които доказват техните претенции. Съдът решава кое от посочените доказателства ще приеме.

По изключение съдът може да събира доказателства, различни от предложените от страните, ако това е необходимо за решаването на делото. Съдът може да реши, че събраните доказателства трябва да бъдат допълнени или повторени пред него.

1.2 Съществуват ли правила, които освобождават някои факти от необходимостта да бъдат доказвани? В кои случаи? Възможно ли е да се обори определена правна презумпция чрез представяне на доказателства?

Изключение при събирането на доказателства по време на съдебно заседание са случаите, когато са изпълнени условията за постановяване на решение без провеждането на устно изслушване. Това не означава, че в тези случаи не се събират доказателства, а по-скоро, че доказателствата се събират извън заседанието, а не по време на него. Събирането на доказателства само по себе си е сходно с доказването на претенция.

Такива изключения включват изброените по-долу:

разглеждане на дело по същество, когато това включва обикновена правна преценка на въпроса;

твърдените от страните факти са неоспорени и стойността на спора, без съпътстващите разходи, не надвишава 2000 EUR;

въз основа на съгласието на страните; ако е издадена заповед за плащане, неприсъствено решение или решение за потвърждение, както и при отказ на искане.

Освен това изслушвания не трябва да се разпореждат в производства по преразглеждане *in abstracto* на потребителски дела, когато е постановено неприсъствено решение в полза на потребител, при спорове в областта на борбата с дискриминацията, при условие че ищецът се съгласи, при индивидуални трудови спорове и в случай на предложения за постановяване на спешна мярка.

1.3 До каква степен съдът трябва да е убеден в даден факт, за да го използва за обосноваване на решението си?

Когато извършва преценка на доказателства, съдът не е ограничен по принцип от законодателството по отношение на начина, по който следва да се извърши преценката на конкретно доказателство от гледна точка на неговата достоверност. По този начин се прилага принципът на дискреционна преценка на доказателствата. Само в редки случаи законът налага на съда определени ограничения при преценката на доказателствата; така например съдът трябва да приеме за доказан всеки факт, за който в закона се съдържа оборима презумпция, освен ако в производството не е доказано друго — член 133 от Гражданския кодекс.

Съдът е обвързан от решенията на Съда на Европейския Съюз. Той също така е обвързан от решението на Конституционния съд относно това дали определен законодателен акт е или не е в противоречие с Конституцията, със закон или международен договор, който е обвързващ за Словашката република. Съдът е обвързан също така от решенията на Конституционния съд и Европейския съд за правата на човека, които се отнасят до основните права и свободи на човека. Освен това съдът е обвързан от решенията на компетентните органи за престъпление или нарушение, извършено от страна на малолетно или непълнолетно дете, или друго административно нарушение, което е наказуемо съгласно конкретни разпоредби; съдът обаче не е обвързван от решения за налагане на глоба на място.

Освен това даден съд може да разглежда въпроси, които са от компетентността за вземане на решение на друг орган. В случай обаче, че компетентният орган вече е издал решение по такъв въпрос, съдът взема това решение под внимание и го включва в мотивите на собственото си решение (зачитане на предишни решения).

2 Събиране на доказателства

2.1 За събирането на доказателства винаги ли е необходимо искане от страна по делото или в някои случаи съдията може да събере доказателства по собствена инициатива?

Страните в производството са задължени да посочат доказателствата, които доказват техните претенции. Съдът решава кое от посочените конкретни доказателства да приеме. Съдът може да събира доказателства и по собствена инициатива, в случай на доказателства, основани на публични регистри и списъци, ако такива регистри и списъци сочат, че твърдените от страните факти са в разрез с реалността; съдът не събира каквито и да е други доказателства по собствена инициатива.

Съдът може да събира доказателства по собствена инициатива, за да установи дали са изпълнени процедурните условия, или дали предложеното решение да бъде с изпълнителна сила, както и за да се запознае със съответно чуждо право.

2.2 Какво следва, след като събирането на доказателства по искане на страна по делото бъде допуснато?

Съдът събира доказателства по време на заседанията, освен ако не са изпълнени условията за постановяване на решение без провеждане на устно изслушване.

Страните имат правото да представят наблюденията си относно предложенията за доказателства и относно всяко от събраните доказателства.

2.3 В кои случаи съдът може да отхвърли искане на страна по делото за събиране на доказателства?

Съдът извършва преценка на доказателствата по собствено усмотрение, като разглежда всяко доказателство отделно и всички доказателства заедно, и същевременно разглежда внимателно всеки въпрос, който е възникнал в хода на производството. Надеждността на всяко доказателство може да бъде оспорена, освен ако законът не предвижда друго.

Определено ограничение на дискреционната преценка на доказателствата се прилага по отношение на апелативния съд и съда, разглеждащ касационни жалби, когато апелативният съд не е обвързан от фактите по делото, установени от първоинстанционния съд. Ето защо той може да стигне до различно заключение по отношение на фактите. Апелативният съд обаче не може да се отклонява от преценката на конкретните

доказателства, събрани от първоинстанционния съд. Той може да преценява по различен начин само доказателства, събрани от първоинстанционния съд, в случай че повтаря тези доказателства. За разлика от първоинстанционния съд обаче, той може да преценява по различен начин доказателства, събрани от по-нисшестоящ съд чрез замолен съд.

2.4 Какви са различните видове доказателствени средства?

За доказателство може да послужи всяко доказателствено средство, което може да допринесе за правилното изясняване на въпроса и което е събрано по допустимия от закона начин. Доказателствените средства включват разпит на страните и на свидетели, документи, експертни заключения, експертни свидетелски доклади, както и огледи. Ако начинът за събиране на доказателства не е посочен, той се определя от съда.

2.5 Какви са начините за снемане на свидетелски показания и различават ли се те от средствата, използвани за снемане на експертни заключения? Какви са правилата във връзка с представянето на писмени доказателства и експертни заключения/становища на вещи лица?

Свидетелят е лице, различно от съда и от страните в производството, което дава показания за факти, възприети чрез собствените му сетива. Свидетели могат да бъдат само физическите лица.

При дела, попадащи в компетентността на гражданските съдилища, често се изискват експертни становища по фактите, които служат като фактическа основа за решения по съществото на делото. Когато произнасянето на решение по съществото на делото зависи от преценката на факти, за които се изискват експертни познания, съдът назначава вещи лица. В този случай съдията трябва да назначи вещо лице дори когато самият той разполага с експертни познания, които биха му позволили да прецени предмета на делото по експертен начин. Това познание не може да замести обективното установяване на фактите от страна, извън органа, който се произнася по тях.

Основната задача на съда е да формулира правилно въпросите към вещите лица. Съдът е задължен да задава на вещите лица въпроси, които се отнасят само до фактите, като избягва въпроси, свързани с правната преценка на предмета на експертното становище.

Съдът може да разпореди преразглеждане на експертното становище от друго вещо лице или от научна, или друга институция. Предметът на такова второ становище е преразглеждане на представеното по-рано становище. Това понякога се нарича „становище за преразглеждане“. Съдът разглежда експертното становище като всяко друго доказателство.

2.6 Има ли доказателствени средства, които се ползват с по-голяма доказателствена сила от други?

Съдът извършва преценка на отделните доказателства от гледна точка на тяхната надеждност и достоверност. Съдът не е ограничен от което и да е законодателство, що се отнася до начина, по който следва да се извърши преценката на всяко конкретно доказателство — това е принципът на дискреционна преценка на доказателствата. Въпреки това съображенията за преценката на съда не са произволни; съдът трябва да вземе под внимание всичко, което е било представено в хода на производството. Съдът следва да зачита тези факти и трябва правилно да определи начина, по който са свързани един с друг. В същото време съдът не е обвързан от какъвто и да било приоритетен ред по отношение на значението и доказателствената сила на отделните доказателства.

2.7 За доказването на определени факти, задължително ли е използването на определени доказателствени средства?

По въпроси, по които производството може да бъде образувано без да е сезиран съдът, както и в производство относно разрешение за сключване на брак, относно определянето и отричането на произход, относно годността за осиновяване и осиновяването, както и по въпросите, свързани с търговския регистър, съдът е длъжен да събере допълнителни доказателства, необходими за установяване на фактите дори ако страните не са предложили такива доказателства.

2.8 По закон свидетелите длъжни ли са да дадат показания?

Всяко физическо лице, което е призовано, е длъжно да се яви в съда и да даде показания като свидетел — член 196, параграф 2 от Гражданския процесуален кодекс. То трябва да казва истината и да не скрива информация. Съдът трябва да уведоми свидетеля за наказателните последици от даването на неверни свидетелски показания и за правото му да откаже да даде показания.

2.9 В кои случаи те могат да откажат да свидетелстват?

Свидетелите могат да откажат да дадат показания само когато е възможно да уличат в извършване на престъпление себе си или близко на тях лице. Съдът се произнася относно това, дали отказът да се дадат показания е основателен. Свидетелите могат да откажат да дадат показания, ако техните показания биха нарушили тайната на изповедта или поверителността на информацията, поверена им в качеството им на извършващи пасторски действия, устно или писмено, съгласно условията на поверителността.

2.10 Може ли лице, което откаже да свидетелства, да бъде санкционирано или принудено да даде показания?

Съдът се произнася относно основателността на отказа да се дадат показания. Не се допуска подаването на жалби срещу решението на съда. Ако независимо от решението на съда, свидетелят откаже да даде показания, съдът може да му наложи процесуална глоба.

2.11 Има ли категории лица, от които не може да бъдат снети показания?

Съдът винаги трябва да изслушва законния представител на организация, която е страна по гражданско производство, като страна по такова производство, а не като свидетел (член 185 от Гражданския процесуален кодекс).

2.12 Каква е ролята на съдията и страните при разпита на свидетел? При какви обстоятелства свидетел може да бъде разпитан чрез използването на видеоконферентна връзка или други технически средства?

Преди да разпита свидетелите съдът трябва да установи тяхната самоличност и техните отношения със страните. Освен това свидетелите трябва да бъдат уведомени за значението на свидетелските показания, техните права и задължения, наказателните последици от даването на неверни показания и за правото им да поучат възнаграждение за свидетели.

Съдът приканва свидетелите да опишат последователно всичко, което знаят за предмета на разпита. След това съдът задава на свидетелите въпроси, които са необходими за допълване и разясняване на техните показания.

На свидетелите не могат да се задават тенденциозни или насочващи въпроси. Ако на страните в производството или на вещите лица се задават такива въпроси или каквито и да е въпроси, свързани с правната преценка на делото, председателстващият съдия счита въпросите за недопустими. Председателстващият съдия се произнася относно недопустимостта на въпросите в разпореждане, което не се връчва и срещу което не може да бъде подадена жалба. Разпореждането представлява единствено част от част от протокола от съдебното заседание.

Със съгласието на страните по производството съдът може да организира устно изслушване чрез видеоконферентна връзка или друго технологично оборудване за комуникация.

3 Преценка на доказателствата

3.1 Набавянето на доказателства по незаконосъобразен начин от страна по делото ограничава ли съда да ги вземе предвид при постановяването на решение?

Следва да се повтори, че съдът не е ограничен от законодателството по отношение на начина на извършване на преценка на всяко отделно доказателство — това е принципът на дискреционна преценка на доказателствата съгласно член 191 от Гражданския процесуален кодекс.

3.2 Показанията на страна по делото смятат ли се за доказателство?

Съдът преценява стриктно действията на страните и техните адвокати, както и на други лица, участващи в производството, по-скоро по отношение на тяхното съдържание, отколкото въз основа на начина, по който тези лица свидетелстват. Действията на страните се уреждат съгласно неформален принцип. По принцип страните имат право на преценка при извършването на процесуални действия: независимо дали са представени в писмена форма или като устно изявление, вписано в протокола, техните показания имат същите правни последици, но трябва да бъдат посочени изрично или по начин, предотвратяващ всякакви съмнения относно истинското им предназначение.

Последна актуализация: 22/04/2022
Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държвата-членка, отговорна за тази страница.